

7.4. Anlägga och restaurera våtmarker och dammar för biologisk mångfald (delåtgärd 7.6 fokusområde 4abc)

7.4.1. Övergripande prioriteringar

De övergripande prioriteringarna är beslutade för hela EU. Detta är ett stöd till miljöinvestering att anlägga och restaurera våtmarker och dammar för biologisk mångfald (delåtgärd 7.6 och fokusområde 4a). Syftet är att bevara och förstärka biologisk mångfald och skapa variation i odlingslandskapet. Våtmarker och dammar kan också bidra till att minska övergödningen av sjöar, vattendrag och hav.

7.4.2. Regionala prioriteringar med kort bakgrund

Genom intensiva utdikningar av våtmarksområden sedan slutet av 1800-talet har stora arealer våtmarksmiljöer förlorats. I odlingslandskapet har så mycket som 90 % av de ursprungliga våtmarkerna försvunnit. Arter beroende av dessa vattenmiljöer har därför minskat kraftigt i antal. Genom att återskapa våtmarker i framför allt odlingslandskapet ökar livsmiljöerna för dessa arter. Större våtmarker rymmer fler livsmiljöer och är därför viktiga för den biologiska mångfalden. Den historiska torrläggningen har varit en statlig angelägenhet och stora resurser har lagts på denna torrläggning, vars syfte var att skapa mer odlingsmark.

Odlingslandskapet är i behov av mer vatten för att bland annat uppnå miljömålet Myllrande våtmarker. Miljökvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder.

Våtmarker har en viktig funktion som utjämningsmagasin vid kraftig nederbörd och som magasin vid torrperioder. Företeelser som förväntas bli vanligare i och med klimatförändringarna.

För delåtgärden är framför allt större våtmarker att prioriterade men även de som generellt bidrar till vatten i odlingslandskapet är viktiga.

Våtmarker vars huvudsyfte är bevattning kan inte komma i fråga för stöd.

7.4.3. Beslutsomgångar och urval av ansökningar

Se under kapitel 4.

Ansökan måste få minst 200 poäng för att vara med i det fortsatta urvalsarbetet.

För ansökningar där en projektplan ska ha upprättats av stödmyndigheten eller behöver kompletteras av sökanden kan förskjutningar i handläggningstiden komma att uppstå beroende på förhållanden i fält, till exempel snö. Att fältbesök genomförs vid rätt säsong är avgörande för att alla ansökningar ska behandlas lika i urvalsprocessen.

7.4.4. Urvalskriterier

(Delåtgärd 7.6 fokusområde 4a)

Urvalskriterier används för att värdera ansökan och kunna jämföra den med andra ansökningar.

Nationella urvalskriterier

För miljöinvesteringar finns bara regionala urvalskriterier.

Regionala urvalskriterier

Regionala urvalskriterier	Poängbeskrivningar	Viktning
1. Miljöinvesteringen placeras och utformas så att den bevarar och förstärker biologisk mångfald	<p>3 poäng. Arter/naturtyper som är hotade och/eller med i art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet bedöms gynnas av våtmarkens placering och utformning.</p> <p>Våtmarken placeras, utformas och sköts på ett sätt som gynnar en allmän biologisk mångfald</p> <p>+1. Är grund, med flikiga och/flacka stränder +1. Mindre groddjursdammar som gynnar salamander och grodor anläggs +1. Finns djur som betar</p> <p>2 poäng. Våtmarken är större än 2 hektar. 3 poäng Våtmarken är större 3 ha</p> <p>4 poäng Våtmarken är större än 5 ha</p> <p>2 poäng. Återställande/restaurering av tidigare våtmark</p> <p>1 poäng. Våtmarken innebär restaurering av kulturhistoriskt intresse.</p>	60
2. Miljöinvesteringen utformas på ett sätt som bidrar till att öka retention av växtnäring	<p>1 poäng. Det finns 50–100 ha brukad åkermark 2 poäng det finns > 100 ha brukad åkermark</p> <p>1 poäng. Avrinningsområdets storlek är 50–100 ha 2 poäng Avrinningsområdets storlek är större än 100 ha</p> <p>1 poäng. Våtmarken utformas på bästa möjliga sätt för att öka retention av kväve. 1 poäng. Våtmarken utformas på bästa möjliga sätt för att öka retention av fosfor.</p> <p>+2 poäng. Andel åkermark i avrinningsområdet är större än 70 %</p>	10

3. Miljöinvesteringen placeras på ett sätt som bidrar till att öka retention av växtnäring.	1 poäng. Våtmarken placeras så att den kan bidra till att förbättra status i vattenförekomst som är klassad som sämre än god ekologisk status p.g.a. övergödning +1 poäng. Våtmarken placeras så att den minskar näringsbelastning till nedströms utpekade vatten enligt Regionala åtgärdsplaner för miljömål och vattenförvaltning +1 poäng. Våtmarken placeras i nitratkänsligt område +1 poäng. Våtmarken placeras i ett område med hög näringsbelastning av kväve. +1 poäng. Våtmarken placeras i ett område med hög näringsbelastning av fosfor.	10
4. Miljöinvesteringen bidrar till rekreativitet och upplevelsevärden för allmänheten	+1 poäng. Miljöinvesteringen ligger i anslutning till tätbebyggt område +1 poäng. Miljöinvesteringen ligger i ett befintligt rekreativt område +1 poäng. Miljöinvesteringen kan lätt nås från allmän väg +2 poäng. Särskilda insatser kommer att göras för att öka tillgängligheten.	10
5. Miljöinvesteringen bidrar till annan positiv effekt med hänsyn till miljö och klimat	1 poäng Miljöinvesteringen förväntas minska avgången av växthusgaser om den anläggs på organogen jord. +1 poäng. Miljöinvesteringen kommer att kunna utjämna höga flöden eller utgöra en vattenreserv och magasinera vatten till senare torrperioder.	10
Summa viktning	Max 5 poäng per kriterium räknas i summeringen	100

Bedömningsgrunder

Regionala bedömningsgrunder

1 Miljöinvesteringen placeras och utformas så att den bevarar och förstärker biologisk mångfald

3 poäng Hotade arter och/eller arter i art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet bedöms kunna spridas till miljöinvesteringen eller gynnas av dess placering och utformning.

Länsstyrelsen har underlag för hjälp vid handläggning. Generellt kommer större våtmarker som är återställande/restaurering ha större betydelse i styrning, vilket bör gynnas. För att få dessa tre poäng, ska våtmarken vara minst 2 ha stor få minst 2 av de 3 pluspoängen nedan.

Miljöinvesteringen kommer att placeras, utformas och sköts så att den gynnar allmän biologisk mångfald.

+1 poäng. Flikiga och flacka stränder och grund

Våtmarken är grund och har flikiga och flacka stränder. Med detta menar vi ett medeldjup på 0,7 m och en maximal lutning 1.5

+1 poäng. Mindre groddjursdammar som gynnar salamander och groddjur anläggs
Det skapas vattenmiljöer som gynnar groddjur – ex mindre dammar/pölar i nära anslutning till våtmarken.

+1 poäng. Finns djur som betar

Det finns tillgång på betande djur som möjliggör en skötsel som gynnar värdena.

2 poäng. Våtmarken är större än 2 hektar

Större våtmarker gynnar generellt biologiska värden i större omfattning. Vi premierar våtmarker för de för med sig mer nytta

3 poäng. Våtmarken är större än 3 ha

Större våtmarker gynnar generellt biologiska värden i större omfattning. Vi premierar våtmarker för de för med sig mer nytta

4 poäng. Våtmarken är större än 5 ha

Större våtmarker gynnar generellt biologiska värden i större omfattning. Vi premierar våtmarker för de för med sig mer nytta

2 poäng. Återställande/restaurering av tidigare våtmark

Utifrån natur- och kulturmiljövärden är restaurering/återskapande att föredra. Denna typ av våtmarker premieras. Ex sänkta/torrlagda sjöar. Våtmarker på organogen jord m fl. Olika GIS-underlag finns

1 poäng. Våtmarken innebär restaurering av kulturhistoriskt intresse.

Ex återställande och restaurering av dammar vi klostermiljöer eller andra kulturhistoriskt intressanta miljöer där allmänheten har tillträde.

2 Miljöinvesteringen utformas på ett sätt som bidrar till att öka retention av växtnäring

1 poäng. Det finns 50–100 ha brukad åkermark i avrinningsområdet

En bedömning av avrinningsområdets storlek och arealen åkermark, görs utifrån ansökan, delavrinningsområden, höjdkurvor, flödesriktning i öppna diken och vattendrag samt eventuella markavvattningsföretag.

2 poäng det finns > 100 ha brukad åkermark i avrinningsområdet

En bedömning av avrinningsområdets storlek och arealen åkermark, görs utifrån ansökan, delavrinningsområden, höjdkurvor, flödesriktning i öppna diken och vattendrag samt eventuella markavvattningsföretag.

1 poäng. Avrinningsområdets storlek är 50–100 ha

En bedömning av avrinningsområdets storlek och arealen åkermark, görs utifrån ansökan, delavrinningsområden, höjdkurvor, flödesriktning i öppna diken och vattendrag samt eventuella markavvattningsföretag.

2 poäng Avrinningsområdets storlek är större än 100 ha

En bedömning av avrinningsområdets storlek och arealen åkermark, görs utifrån ansökan, delavrinningsområden, höjdkurvor, flödesriktning i öppna diken och vattendrag samt eventuella markavvattningsföretag.

1 poäng. Våtmarken utformas på bästa möjliga sätt för att öka retention av kväve.
Utformning på bästa sätt för retention av kväve. Kriterier är placering av inlopp och utlopp, våtmarkens storlek relativt avrinningsområde (för att få tillräcklig uppehållstid)

1 poäng. Våtmarken utformas på bästa sätt för att öka retention av fosfor Kriterier är placering av inlopp och utlopp, djuphåla för sedimentation (finns principskisser för detta)

+2 Andel åkermark i avrinningsområdet är större än 70 %

En rimlig bedömning utifrån uppmätt avrinningsområde samt areal åkermark i tidigare kriterier.

3 Miljöinvesteringen placeras på ett sätt som bidrar till att öka retention av växtnäring

1 poäng. Våtmarken placeras så att den kan bidra till att förbättra status i vattenförekomst som är klassad som sämre än god ekologisk status p.g.a. övergödning
Åtgärden syftar till att minska läckage av växtnäring. Vi väljer att använda oss av Kvalitetsfaktorn Näringsämnen i statusklassningen som kriterium och inte den mer generella ekologisk status som innefattar många fler aspekter som inte är kopplade till näringsämnen.

+1 poäng. Våtmarken placeras så att den minskar näringsbelastning till nedströms utpekat vatten enligt Regionala åtgärdsplaner för miljömål och vattenförvaltning
Minskar belastning till nedströms utpekat vatten utifrån Regionala åtgärdsplaner för miljömål och vattenförvaltning.

+1 poäng. Våtmarken placeras i nitratkänsligt område
Placering i nitratkänsligt område.

+1 poäng. Våtmarken placeras i ett område med hög näringsbelastning av kväve.
Placering i område med hög nettobelastning av kväve till havet enligt underlag PLC6 och våtmarkskartan, lager tillgängliga på länsstyrelsens WebbGis.

+1 poäng. Våtmarken placeras i ett område med hög näringsbelastning av fosfor.
Placering i område med högt läckage av fosfor enligt underlag PLC6 och våtmarkskartan, lager tillgängliga på länsstyrelsen WebbGis.

4 Miljöinvesteringen bidrar till rekreativsmöjligheter och upplevelsevärden för allmänheten

+1 poäng. Miljöinvesteringen ligger i anslutning till tätbebyggt område
Närhet till tätbebyggt område innebär promenadavstånd

+1 poäng. Miljöinvesteringen ligger i ett befintligt rekreationsområde
Område utpekade som rekreationsområde – vandringsleder, friluftsområde mm.

+1 poäng. Miljöinvesteringen kan lätt nås från allmän väg
Nåbarhet från allmän väg - parkering bör finnas.

+2 poäng. Särskilda insatser kommer att göras för att öka tillgängligheten.
Tillgänglighet kan vara skyltning, fågeltorn, parkeringsmöjlighet och andra
tillgänglighetsförbättrande åtgärder.

5 Miljöinvesteringen bidrar till annan positiv effekt med hänsyn till miljö och klimat

1 poäng Miljöinvesteringen förväntas minska avgången av växthusgaser om den anläggs på organogen jord.

Anläggningen kommer att anpassas utifrån den kunskap som finns om organogena jordar och anläggning av våtmarker på dessa, så att avgången av växthusgaser förväntas bli minimal.

+1 poäng. Miljöinvesteringen kommer att kunna utjämna höga flöden eller utgöra en vattenreserv och magasinera vatten till senare torrperioder.

Våtmarken utformas och placeras på ett sätt som gör att den kan utjämna höga vattenflöden och/eller magasinera vatten till senare torrperioder. Våtmarken eller dammen kan få användas till bevattning under förutsättning att Länsstyrelsen tillåter detta och det inte är huvudsyftet med våtmarken. Våtmarker som också kan ta hand om dagvatten inkluderas men inte rena dagvattendammar i urbana miljöer.

7.4.5. Stödnivå

I Västra Götalands län är högsta stödbelopp 10 000 000 kronor per ansökan.

Stöd ges för 90 procent av stödberättigande utgifter upp till 200 000 kronor per hektar. Men det kan finnas tillfällen när stöd ges för 50 eller 100 procent av stödberättigande utgifter.

Stöd ges för 50 procent av stödberättigade utgifter upp till 200 000 kronor per hektar för våtmarker där placering och utformning ger en tillräcklig men begränsad miljönytta och där det finns en definierad företags-/privatnytta. Utgångspunkten är att mer vatten i odlingslandskapet är positivt.

För våtmarker och dammar finns en gräns på 200 000 kronor per hektar. I särskilt motiverade fall kan stöd ges för 100 procent av stödberättigande utgifter upp till 400 000 kronor per hektar. Dessa fall ska motiveras utifrån platsspecifika förhållanden i nitratkänsligt område samt ha koppling till åtgärdsprogram för vattenförvaltning. I Västra Götaland krävs för att få 100 procent att minst 4 av 6 nedanstående kriterier är uppfyllda:

- Våtmarken ligger inom ett nitratkänsligt område (*måstekrav*)
- Våtmarken är ett samverkansprojekt (flera markägare eller på annat sätt, till exempel ideell organisation och markägare)
- Våtmarken är större än 4 ha

- Våtmarken gynnar syfte i reservat / får maximal poäng i det specifika urvalskriteriet och når totalt minst 350 poäng.
- Våtmarken gäller återställande/restaurering
- Våtmarken tillgängliggörs för allmänheten genom till exempel torn, infotavla, parkering.

Stöd beviljas inte till ansökningar om stöd med mindre än 30 000 kronor i stödberättigande utgifter.

Stödbeloppet begränsas enligt kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om stöd av mindre betydelse där det är tillämpligt. I totalsumman ska också andra stöd av mindre betydelse som stödmottagaren har fått under 3-årsperioden räknas med. Begränsningen innebär att det totala stödet inte får överstiga 200 000 euro under tre beskattningsår, det vill säga året för beslut samt de två föregående beskattningsåren. Begränsningen gäller per stödmottagare.

Miljöinvesteringar och fördelning av budget

Länsstyrelsen har en viss summa pengar för åtgärder som gäller förbättrad vattenkvalitet och biologisk mångfald. Så här fördelar vi pengarna indikativt:

- anlägga och restaurera våtmarker och dammar för biologisk mångfald får 25 procent av budget
- anlägga och restaurera våtmarker och dammar för förbättrad vattenkvalitet får 60 procent av budget
- miljöinvestering förbättrad vattenkvalitet får 10 procent av budget

anlägga tvåstegsdiken får 5 procent av budget.